

Kieliverkosto (<https://www.kieliverkosto.fi/fi>)

Monikielisen viestinnän haasteet kansainvälisessä yliopistossa

---

Suomalaiset yliopistot haluavat näyttäytyä kansainvälisinä ja monikielisinä opetuksen ja tutkimuksen keitainä. Mutta kuinka monikielisyys toteutuu yliopistojen eri toiminnoissa? Millaisia haasteita liittyy monikielisen viestinnän tuottamiseen?

Julkaistu: 25. maaliskuuta 2020 | Kirjoittanut: Anna Solin ja Hanna-Mari Pienimäki

Kansainvälistyvä korkeakoulutus

Suomalaisten yliopistojen kielikäytänteet ovat murroksessa. Monikielisyys ei suinkaan ole uusi teema: jo pitkään on pohdittu sitä, miten varmistetaan suomen- ja ruotsinkielisen koulutuksen riittävä tarjonta. 2000-luvulla keskeiseksi kysymykseksi on noussut englannin rooli tutkimuksen ja korkeakoulutuksen kielenä. Korkeakouluja kannustetaan perustamaan englanninkielisiä koulutusohjelmia, joilla houkutellaan kansainvälisiä opiskelijoita. Myös kansainvälisen henkilökunnan osuus on kasvussa. Samalla julkisessa keskustelussa korostuu huoli kansalliskielten asemasta tieteessä ja korkeakoulutuksessa. Paljon on myös mietitty sitä, millaisia haasteita englannin käyttö lingua francana tuo opiskelijoille ja opettajille. (Ks. esim. Kotus 2010; Takala 2018; Saarinen 2017.)

Yliopistoissa on pohdittu kielisyyttä niin opetuksen järjestämisen, viestinnän kuin tieteellisen julkaisemisen näkökulmasta. Kansainvälistyvässä yliopistomaailmassa korostuu erityisesti tarve viestiä monikielisesti ja yliopistot ovatkin lisänneet niin monikielistä verkkoviestintää kuin toimitiloissa käytettyjen opasteiden kielivalikoimaa. Keskitymme tässä tekstissä opiskelijoille suunnattuun viestintään. Tutkimme kielen valintaa eräässä opiskelijaviestinnän keskeisessä tekstilajissa, koulutusohjelman opetussuunnitelmassa. Dokumentoimme, millä kielillä opetussuunnitelmatekstejä on julkaistu Helsingin yliopiston eri koulutusohjelmissa ja miten kielen valintaa säädellään. Tutkimus on osa Koneen säätiön rahoittamaa hanketta [Kielen säätely yliopistomaailmassa](https://www.helsinki.fi/fi/tutkimusryhmat/language-regulation-in-academia) (<https://www.helsinki.fi/fi/tutkimusryhmat/language-regulation-in-academia>) (ks. esim. Solin & Hynninen 2018; Pienimäki tulossa).

Yliopistojen monikielisyys on yhä säädellympää: kielipoliittisia dokumentteja on laadittu useimmissa suomalaisissa korkeakouluissa, ja niissä esitetään suosituksia esimerkiksi kielen valinnasta eri yliopiston toiminnoissa sekä henkilökunnalle tarjolla olevasta kielikoulutuksesta ja kielituesta (eurooppalaisten yliopistojen kielilinjauksista ks. Kortmann 2019). Se, että instituutio määrittelee itsensä monikieliseksi, ei kuitenkaan itsessään tuota monikielistä vuorovaikutusta ja tekstejä, vaan kielelliset valinnat ratkotaan usein tilanteisesti erilaisten kielenkäyttäjien yhteistyönä (esim. mitä kieliä saa ja voi käyttää eri tilanteissa ja millä kielellä julkaistaan mitään tekstejä). Onkin tarpeen tutkia, miten kielipoliittiset linjaukset jalkautuvat kielenkäyttäjien arkeen.

Monikielinen opiskelijaviestintä

Analysoimme opetussuunnitelmia ja niiden kieliversiointia Helsingin yliopistossa (HY) vuosina 2017–2020. Yliopisto määritteli itsensä kolmikieliseksi vuonna 2014 julkaistuissa Kieliperiaatteissa (HY 2014), joten opetussuunnitelmakin on potentiaalisesti kolmikielinen tekstilaji (kielinä suomi, ruotsi ja englanti). Opetussuunnitelma kuvaa opiskelijalle hänen suorittamansa tutkinnon rakenteen ja kertoo tutkinnon sisältämistä opintokokonaisuuksista ja kursseista. Opetussuunnitelmat julkaistaan yliopiston verkkosivuilla, ja niitä saatetaan käyttää viestinnän lisäksi myös koulutusohjelmien markkinointiin.

Opetussuunnitelma on kiinnostava tekstilaji kielisyyden näkökulmasta, sillä se on julkinen genre ja opiskelijan näkökulmasta keskeinen tiedonlähde. Monikielisissä yliopistoissa on ratkaistava, millä kielellä mitään opetussuunnitelmia tuotetaan sekä miten ja kuka kieliversiointia tekee. Opetussuunnitelmia ei tuoteta keskitetysti hallinnon toimesta, vaan tekstityö tehdään opettajien, hallintohenkilöstön ja kääntäjien/kielentarkastajien yhteistyönä. Tekstityön volyyymi on valtava: koulutusohjelmia oli HY:ssä syksyllä 2017 kaikkiaan 93 ja yksittäinen opetussuunnitelma saattaa olla yli satasivuinen. Niinpä kieliversiointi ei voi olla muiden tehtävien ohella hoidettava sivutyö.

Tutkimuskohteena opetussuunnitelmien kielivalinnat

Tutkimme opetussuunnitelmien kielisyyttä kuudessa maisteriohjelmassa. Näiden joukossa oli sekä luonnontieteellisiä että ihmistieteellisiä ohjelmia sekä yksi poikkitieteellinen ohjelma. Helsingin yliopistossa toteutettiin laaja koulutus uudistus muutama vuosi sitten, jolloin järjestettiin koulutus kandi-, maisteri- ja tohtoriohjelmiin. Kielisyyden näkökulmasta muodostui kolmenlaisia maisteriohjelmia: kotimaiskielisiä (mahdolliset tutkintokielet suomi ja ruotsi), monikielisiä (suomi, ruotsi ja englanti) ja englanninkielisiä (tutkintokieli englanti). Näistä kaksi jälkimmäistä ovat niin sanottuja kansainvälisiä ohjelmia, joissa opiskelusta voidaan periä lukukausimaksua.

Analysoimme kuuden maisteriohjelman verkkosivut kielivalintojen osalta. Dokumentoimme jokaisesta maisteriohjelmatyypistä kahden ohjelman verkkosivujen kielivalinnat. Helsingin yliopiston koulutusohjelmat on kuvattu verkkosivuilla (weboodi.helsinki.fi) (<http://weboodi.helsinki.fi>), joissa opiskelija voi tutustua tutkintorakenteeseen, kurssitarjontaan ja ilmoittautua kursseille. Käyttäjä voi valita sivukieleksi suomen, ruotsin tai englannin, ja

kävimme analyysissä kaikki kieliversiot läpi. Kussakin ohjelmassa on tarjolla kymmeniä kursseja (yhteensä N=278), ja kartoitimme kielen valintaa sekä kurssinimen että kurssikuvauksen osalta. [1]

Jokaisesta tutkittavasta maisteriohjelmasta myös haastateltiin vähintään yhtä opetussuunnitelmatekstien työstämiseen osallistunutta tahoa. Tällaisia henkilöitä HY:ssä olivat koulutussuunnittelijat, kurssien vastuuopettajat ja koulutusohjelmien johtajat. Lisäksi aineistoon sisältyy kielen valintaa linjaavia päätöksiä, ohjeistuksia ja yliopiston kieliperiaatedokumentti. Pidämme tärkeänä, että institutionaalista monikielisyyttä tutkittaessa ei nojauduta pelkästään kieliversioiden dokumentointiin, vaan tutkitaan myös tekstien tuottamisen käytäntöjä ja reunaehtoja sekä tekstityöhön osallistuvia toimijoita (etnografisesta näkökulmasta kielipolitiikan tutkimukseen ks. McCarty 2011).

Yliopiston johdon linjaukset

Kieliperiaatteiden mukaan yliopisto julkaisee ”pysyväisluonteisen” tiedotusmateriaalin ja ”keskeiset asiakirjat” kolmella kielellä, suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi (HY 2014). Suositukset ovat varsin laveita, joten koulutusuudistuksen yhteydessä laadittiin tarkentavia linjauksia koskien nimenomaan opetussuunnitelmia.

Yliopiston johdon julkaisemat ohjeet opetussuunnitelmien kielisyydestä noudattivat jakoa kolmeen eri koulutusohjelmatyyppiin. Opetussuunnitelmien kieliversioiden tuli noudattaa seuraavaa linjausta:

- kotimaiskieliset ohjelmat: opetussuunnitelmat valmistellaan suomeksi ja ruotsiksi
- monikieliset ohjelmat: opetussuunnitelmat valmistellaan suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi
- englanninkieliset ohjelmat: opetussuunnitelmat valmistellaan englanniksi

(Vararehtorin päätös 28.10.2016)

Aiemmin oli jo linjattu, että kaikilla koulutusohjelmilla tulee olla ohjelman nimestä kieliversiot kolmella kielellä. Julkaisematon opintoasiainpäälliköiden valmisteleva ohje suositti lisäksi, että kurssinimet julkaistaisiin kolmella kielellä, mutta ainoastaan kotimaiskielisissä ja monikielisissä ohjelmissa.

Ketkä osallistuivat kieliversiointiin?

Haastatteluaineisto kertoo, että ohjelmat työstivät opetussuunnitelmiaan uusien linjausten mukaisesti lukuvuoden 2016–2017 aikana ja ne hyväksyttiin tiedekuntaneuvostoissa keväällä 2017. Kun kunkin koulutusohjelman opetussuunnitelma oli hyväksytty, ohjelmien oli mahdollista tilata tarvittavat käännökset yliopiston keskitetystä kielipalveluyksiköstä. Tarjolla oli myös kielentarkastuspalvelu niille ohjelmille, jotka tuottivat opetussuunnitelman englanniksi. Näille ohjelmille tarjottiin lisäksi mahdollisuutta käännättää opetussuunnitelma suomeksi. Sekä käännös- että kielentarkastuspalvelut olivat maksuttomia.

Käännöspalvelut sisälsivät ensimmäisessä vaiheessa käännökset suomesta englantiin ja ruotsiin sekä ruotsista ja englannista suomeen. Ohjelmat saivat tilata käännöksiä sen mukaan, mitkä olivat ohjelman tutkintokielet. Käännöstyön volyymin valjettua ohjetta korjattiin niin, että keväällä 2017 sitouduttiin kääntämään englanninkielisten ja monikielisten maisteriohjelmien opetussuunnitelmat englanniksi tai englannista suomeen. Tällaisia ohjelmia oli 28 ja kullakin siis potentiaalisesti noin sadan sivun opetussuunnitelma. Muita kieliversioita sitouduttiin tekemään tulevaisuudessa ”tarpeen ja resurssien mukaan”.

Tekstien ja kieliversioiden tuottaminen ja editointi oli siis monen toimijan yhteistyötä. Keskeisiä toimijoita olivat

- yksittäiset opettajat, jotka kirjoittivat kurssikuvaukset (tyypillisesti yhdellä kielellä)
- ohjelmien koulutussuunnittelijat, jotka kokosivat tekstit, mahdollisesti tilasivat käännöksiä ja lopulta julkaisivat tekstit verkossa
- kielipalveluyksikössä toimivat kääntäjät ja kielentarkastajat.

Ohjelmien johtoryhmillä oli tärkeä toimintaa ohjaava ja valvova rooli, sillä ryhmät linjasivat ohjelmien profiilin ja tutkintorakenteet. Tiedekuntaneuvostot puolestaan olivat päättävässä roolissa, mutta käsityksemme mukaan tiedekuntaneuvostoissa ei juurikaan puututtu tekstien yksityiskohtiin.

Kurssinimien ja kurssikuvausten kielisyys

Kurssinimet

Taulukko 1 kuvaa, millä kielillä kurssinimet julkaistiin tutkittujen maisteriohjelmien verkkosivuilla.

Maisteriohjelmat	Kursseja yhteensä	Kurssinimien kielisyys					
		su+ru+en	su+ru	su+en	su	ru	en
Kotimaiskieliset	93	72	2	0	0	0	19
		77,4 %	2,2 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	20,4 %
Monikieliset	76	19	0	5	0	0	52
		25,0 %	0,0 %	6,6 %	0,0 %	0,0 %	68,4 %
Englanninkieliset	109	1	0	2	0	0	106
		0,9 %	0,0 %	1,8 %	0,0 %	0,0 %	97,2 %

Taulukko 1. Kurssinimien kielisyys.

Taulukon 1 perusteella voimme todeta, että kotimaiskielisissä maisteriohjelmissa valtaosa kurssinimistä on saatavissa kolmella kielellä (noin 77 %). Noin 20 % kurssinimistä on julkaistu vain englanniksi. Monikielisissä ohjelmissa kurssinimet ovat suurelta osin yksikielisesti englanniksi (vajaa 70 %), mutta noin kolmasosa kurseista on nimetty joko kaksi- tai kolmikielisesti. Englanninkielisissä maisteriohjelmissa lähes kaikki kurssinimet ovat vain englanniksi (97 %). Huomionarvoista on, että tässä aineistossa yksikielisyys on englanninkielisyyttä.

Kurssien yksikielinen englanniksi nimeäminen on tyypillistä kansainvälisissä ohjelmissa. Yksikielistä nimeämistä suomeksi tai ruotsiksi ei esiinny missään ohjelmassa. Monikielinen nimeäminen taas on yleisintä kotimaiskielisissä ohjelmissa ja sitä esiintyy jonkin verran myös monikielisissä ohjelmissa. Kotimaiskieliset ja englanninkieliset ohjelmat noudattavat siis suurelta osin yliopiston ohjeita kurssinimien kielisyydestä. Monikielisten ohjelmien julkaistut kurssinimet puolestaan eivät noudata ohjeita, sillä kolmikielisiä kurssinimiä on vain neljännes.

Kurssikuvaukset

Taulukko 2 kuvaa, millä kielillä kurssikuvaukset julkaistiin tutkittujen maisteriohjelmien verkkosivuilla.

Maisteriohjelmat	Kursseja yhteensä	Kurssikuvausten kielisyys							
		su+ru+en	su+ru	su+en	ru+en	su	ru	en	ei kuvausta
Kotimaiskieliset	93	0	1	56	0	21	0	12	3
		0,0 %	1,1 %	60,2 %	0,0 %	22,6 %	0,0 %	12,9 %	3,2 %
Monikieliset	76	0	0	2	0	2	1	69	2
		0,0 %	0,0 %	2,6 %	0,0 %	2,6 %	1,3 %	90,8 %	2,6 %
Englanninkieliset	109	0	0	0	1	0	0	107	1
		0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,9 %	0,0 %	0,0 %	98,2 %	0,9 %

Taulukko 2. Kurssikuvausten kielisyys.

Kotimaiskielisten ohjelmien kurssikuvauksista lähes kaksi kolmannesta on saatavilla kaksikielisesti ja yleisin kielipari on suomi-englanti (60 % kuvauksista). Yksikielisiä kuvauksia on hieman yli kolmannes ja nämä ovat suomen- tai englanninkielisiä. Ruotsia käytetään vain yhdessä kuvauksessa. Monikielisten ohjelmien kurssikuvaukset taas ovat muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta yksikielisiä ja yksikielisyys on pääosin englanninkielisyyttä (noin 90 %). Englanninkielisissä ohjelmissa yksikielisesti englanniksi saatavilla olevien kuvausten osuus on odotetusti ylivoimaisesti suurin (98 %).

Taulukot kertovat, että ainoastaan englanninkieliset ohjelmat noudattavat yliopiston johdon kielisyysohjetta. Kotimaiskielisissä ohjelmissa on julkaistu ainoastaan yksi kuvaus suomeksi ja ruotsiksi, vaikka tämä on ohjeiden suosittama kielipari. Monikielisissä ohjelmissa puolestaan ei ole julkaistu yhtäkään kurssikuvausta kolmella kielellä, vaikka ohje näin suosittaa.

Kokonaiskuvaa tarkasteltaessa voidaan todeta, että valtaosa sekä kurssinimistä että kurssikuvauksista on saatavissa vähintään englanniksi ja merkittävä osa ainoastaan englanninkielisinä (kurssinimistä noin 64 % ja kurssikuvauksista noin 68 %). Aineistossa ei esiinny yksikielisiä suomen- tai ruotsinkielisiä opetussuunnitelmia. Myöskään kaksikielisiä opetussuunnitelmia, joissa kielipari on suomi-ruotsi, ei tarkastelussa löytynyt, vaan yleisin kielipari oli suomi-englanti. Opetussuunnitelmien monikielisyys toteutuu lähinnä kotimaiskielisissä ohjelmissa, joissa huomattava osa kurssitiedoista on tarjolla suomeksi ja englanniksi, nimien osalta voittopuolisesti myös ruotsiksi.

Kielipalvelujen käyttö koulutusohjelmissa

Verkkosivujen kielisyysvalintoja voidaan verrata haastatteluista saatuihin tietoihin ohjelmien käyttämisestä kielipalveluista. Saimme näitä tietoja viidestä tutkimastamme ohjelmasta. Näistä yksi monikielinen ohjelma ei käyttänyt minkäänlaisia kielipalveluita, vaan tuotti omin voimin pääosin englanninkielisen opetussuunnitelman. Yksi englanninkielinen ohjelma käytti ainoastaan kielentarkastuspalveluita. Käännöspalveluja käytti kolme tutkituista ohjelmista, mutta näistä kahdessa käännökset, toinen englannista suomeen ja toinen suomesta englantiin, jäivät sisäiseen käyttöön eivätkä näy verkkosivuilla. Yksi kotimaiskielinen ohjelma tuotti kurssikuvaukset pääasiassa suomeksi ja englanniksi ja tilasi näistä käännökset ruotsiksi ja englanniksi. Kurssikuvauksia onkin verkossa saatavilla kieliparilla suomi-englanti, mutta ruotsinkielisiä kuvauksia ei. On mahdollista, että ohjelma tilasi ruotsinkieliset käännökset, mutta niitä ei resurssipulan vuoksi toimitettu. Kurssinimet on tässä ohjelmassa kuitenkin pääosin julkaistu kolmella kielellä. Tiivistäen voidaan siis sanoa, että kielipalveluja kyllä käytettiin, mutta ainoastaan yksi ohjelma käytti niitä tuottaakseen verkkoon opetussuunnitelmatekstejä useammalla kielellä.

Monikielisyyslinjauksista yksikielisyteen

Helsingin yliopistossa opetussuunnitelmaviestintää säädellään yliopiston johdon toimesta yksiselitteisellä linjauksella, mutta säätelyn vaikutukset vaihtelevat. Tulostemme valossa on ilmeistä, etteivät ohjeet ole jalkautuneet tekstien tekijöille ja julkaisijoille, sillä monet tutkimamme opetussuunnitelmatekstit eivät noudata niitä. Osa opetussuunnitelmista näyttäytyy monikielisinä, mutta sattumanvaraiselta vaikuttavalla tavalla. Osa on saatavilla vain englanniksi. Ruotsinkielinen opetussuunnitelmaviestintä on tutkituissa ohjelmissa vähäistä. Käännöspalveluita ei välttämättä käytetty, käännöksiä ei voitu toimittaa tai käännöstilaukset eivät noudattaneet kielisyysohjetta.

Kielilinjauksen noudattamatta jättäminen ei ole sinänsä yllättävä löydös: moni kielipolitiikkaa käsittelevä tutkimus on havainnut epäsuhtaa institutionaalisen kielipolitiikan ja arjen kielikäytäntöjen välillä. Yllättävää on, että niin monet opetussuunnitelmatekstit ovat yksikielisiä ja että yksikielisyys on englanninkielisyyttä. Valtaosa yliopiston opetushenkilökunnasta on edelleen suomenkielistä, joten olisi voinut olettaa, että muissa kuin englanninkielisissä ohjelmissa olisi esiintynyt runsaammin kurssikuvauksia vain suomeksi. Vaikuttaa siltä, että erityisesti luonnontieteelliset ohjelmat ovat tuottaneet opetussuunnitelmansa alusta lähtien englanniksi riippumatta ohjelman kielisyydestä. Englanti on näissä ohjelmissa edustetuilla tieteenaloilla lähes yksinomaisen tieteellisen julkaisemisen kieli, jolloin muussakin toiminnassa englanti saatetaan kokea luontevaksi valinnaksi. On myös mahdollista, että opettajat eivät ole olleet tietoisia kielisyysohjeista ja käännöspalveluiden saatavuudesta.

Englanninkielinen yksikielisyys aineistossa liittyy kuitenkin todennäköisimmin siihen, että kansainvälisissä ohjelmissa (neljä kuudesta tutkimastamme ohjelmasta) opetetaan pääasiassa englanniksi, vaikka kurssit voivat ajoittain olla jollakin muullakin kielellä. Jos aineistomme olisi sisältänyt myös Helsingin yliopiston kandiohjelmat, luvut näyttäisivät varsin erilaisilta, sillä kandiohjelmat ovat maisteriohjelmia laajempia ja kielisyyden osalta pääosin kotimaiskielisiä. Ruotsin kielen vähäisyys aineistossa ei siis osoita, että opetussuunnitelmia ei olisi yliopistossa julkaistu ruotsiksi, vaan että erityisesti maisterivaiheessa englanti on vallannut alaa niin ruotsilta kuin suomelta.

Kun organisaation johdossa laaditaan monikielisyyslinjauksia, on tärkeää tarkastella linjausten vaikutuksia myös niiden monenlaisten tekstityöläisten näkökulmasta, jotka kieliversioita lopulta tuottavat. Kieliversiointi on hintavaa asiantuntijatyötä, varsinkin jos tuotetaan tekstejä julkiseen käyttöön. On eri asia kannustaa joustavaan monikielisyyteen puhutussa vuorovaikutuksessa (esimerkiksi kokoustilanteessa) kuin määritellä organisaation kielipolitiikka siten, että suurta volyymiä tekstejä tuotetaan jatkuvasti usealla kielellä. Jälkimmäinen vaatii organisaation pitkäjänteistä sitoutumista: rahoitusta, tekijöitä ja aikaa. Kuten suomen kielen lautakunta toteaa, ”kielipolitiikka ei ole vain juhlapuheita ja yleviä kannanottoja, vaan arkista, kielivalintoja ohjaavaa toimintaa” (Kotus 2010).

[1] HY:n opetussuunnitelmatyössä on käytetty termiä ”opintojakso”, mutta käytämme tässä tekstissä yksinkertaisuuden vuoksi termiä ”kurssi”.

Anna Solin on yliopistonlehtori ja dosentti Helsingin yliopistossa.

Hanna-Mari Pienimäki on tohtorikoulutettava Helsingin yliopistossa.

Lähteet

HY 2014 = *Helsingin yliopiston kieliperiaatteet*. Helsingin yliopisto.

https://www.helsinki.fi/sites/default/files/atoms/files/helsingfors_universitets_sprakprinciper_0.pdf
(https://www.helsinki.fi/sites/default/files/atoms/files/helsingfors_universitets_sprakprinciper_0.pdf)

Kortmann, B. 2019. *Language Policies at the LERU Member Institutions*.

<https://www.leru.org/files/Publications/Language-Policies-at-LERU-member-institutions-Full-Paper.pdf> (<https://www.leru.org/files/Publications/Language-Policies-at-LERU-member-institutions-Full-Paper.pdf>)

Kotus 2010 = Suomen kielen lautakunta. Vetoamus suomen kielen aseman turvaamiseksi tieteen ja korkeimman opetuksen kielenä. 9.6.2010.

https://www.kotus.fi/ohjeet/suomen_kielen_lautakunnan_suosituksia/kannanotot/vetoamus_suomen_kielen_aseman_turvaamiseksi_tieteen_ja_korkeimman_opetuksen_kielena
(https://www.kotus.fi/ohjeet/suomen_kielen_lautakunnan_suosituksia/kannanotot/vetoamus_suomen_kielen_aseman_turvaamiseksi_tieteen_ja_korkeimman_opetuksen_kielena)

McCarty, T. (toim.) 2011. *Ethnography and language policy*. Routledge.

Saarinen, T. (toim.) 2017. Monikielisyys korkeakoulutuksessa -teemanumero. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta* 8(5). <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-lokakuu-2017-2> (<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-lokakuu-2017-2>)

Pienimäki, H.-M. (tulossa) *Language professionals as regulators of academic discourse*. Kielten osasto, Helsingin yliopisto.

Solin, A. & Hynninen, N. 2018. Regulating the language of research writing: Disciplinary and institutional mechanisms. *Language and Education* 32(6).

Takala, A. 2018. Häviääkö suomen kieli yliopistoista (<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000005797766.html?cs=email>)? *Helsingin Sanomat* 21.8.2018.

Artikkeliin viittaaminen

Solin, A. & Pienimäki, H.-M. (2020). Monikielisen viestinnän haasteet kansainvälisessä yliopistossa. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 11(2). Saatavilla: <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-maaliskuu-2020/monikielisen-viestinnan-haasteet-kansainvalisessa-yliopistossa> (<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-maaliskuu-2020/monikielisen-viestinnan-haasteet-kansainvalisessa-yliopistossa>)